

על בריאות הציבור בימי קורונה ואחריהם: ממדע למדיניות

הקורונה היא רק אחד מהאתגרים המורכבים עמם מתמודדות מערכות בריאות בכל העולם - והיא מדגישה שוב את הלקח שלמדנו בשנים האחרונות: אין תחליף להשקעה ברפואה מונעת ובקידום בריאות / פרופ' נדב דוידוביץ'

הארגונים, המדיניים והכלכליים הקשורים לבריאות הציבור, תוך חיזוק שיתופי פעולה עם גורמים ודמויות מפתח ששותפים לקבלת ההחלטות במערכת הבריאות. אנו נמצאים כעת בתהליך פתיחת מרכז משותף עם ארגון הבריאות העולמי (WHO) בנושא של תרגום מחקר למדיניות.

מצינות במחקר - גם בכמות וגם באיכות הפרסומים, יצירת שיתופי פעולה במחקרים רב-תחומיים, פיתוח תרבות של זכייה במענקי מחקר תחרותיים ומיקוד בתחומי מחקר מוגדרים תוך מינוף היתרונות היחסיים של בית הספר.

מצינות בהוראה - מיקוד בקשר עם הסטודנטים ופיתוח מסלולי לימוד רב-תחומיים וייחודיים, לצד תכניות הוראה בין-לאומיות. בשנה האחרונה נפתחה מגמת מנהיגות בבריאות בבית הספר על ידי המחלקה לניהול מערכות בריאות בשיתוף עם הפקולטה לניהול ע"ש גילפורד גליזר, מרכז מנדל למנהיגות חברתית והרשות לפיתוח הנגב. בימים אלה בית הספר שוקד על תוכנית הקיץ הבין-לאומית בבריאות גלובלית שתועבר השנה באופן מקוון, יחד עם מרצים אורחים מבתי ספר לבריאות הציבור מובילים בעולם.

חזון בית הספר מבוסס על מחויבות לערכים של רב-תחומיות, שיתוף פעולה, בין-לאומיות, מחקר פורץ דרך והוראה חדשנית ועדכנית, תוך מיקוד חברתי ואנושי. בימים אלה בהם אנחנו לומדים לחיות בשגרת קורונה חדשה, ולאחר כניסת שר בריאות ומנכ"ל חדשים למשרד הבריאות, חשוב לזכור כי חיזוק מערכת הבריאות משמעו גם חיזוק של מערך בריאות הציבור וחיזוק ההשקעה ברפואה מונעת וקידום בריאות. זהו צעד נכון מבחינה ערכית וגם מבחינה בריאותית וכלכלית. לבית הספר לבריאות הציבור באוניברסיטת בן-גוריון בנגב מקום מרכזי בהובלת תהליכים אלה.

בדידות, דיכאון, פגיעה בהון החברתי, עוני ועוד. הסתכלות רחבה על בריאות הציבור חייבת לכלול גם את המשתנים החברתיים, הכלכליים, הסביבתיים והפוליטיים המשפיעים על הבריאות.

כל אלה נחקרים ונלמדים במסגרת בית הספר לבריאות הציבור בתוכניות הלימוד ומרכזי המחקר השונים: אפידמיולוגיה, ביו-סטטיסטיקה, קידום בריאות, בריאות וסביבה, תזונה ובריאות הציבור, לימודי זקנה, סוציולוגיה של הבריאות, מדיניות וניהול מערכות בריאות, כלכלת בריאות, ניהול מצבי חירום ואסון ובריאות גלובלית. בית הספר משתייך לאיגוד בתי הספר לבריאות הציבור האירופי (Association of Schools of Public Health in Europe), ואני, מנהל בית הספר, אף לוקח חלק בכוח המשימה להתמודדות עם COVID-19 של הארגון.

זהו המרכז האקדמי הגדול ביותר בישראל בתחום בריאות הציבור מבחינת חברי סגל, מספר מענקי מחקר ופרסומים. דמויות מובילות במערכת הבריאות כדוגמת פרופ' איתמר גרטו, משנה למנכ"ל משרד הבריאות, סגל רגב, מנכ"לית מאוחדת קופת חולים ושיחתי בריאות, פרופ' אהוד דודסון, מנכ"ל שירותי בריאות כללית, ד"ר שלומי קודיש, מנהל המרכז הרפואי האוניברסיטאי סורוקה, פרופ' חזי לוי, מנהל המרכז הרפואי ברזילי, פרופ' מיכאל גדלביץ', רופא מחוז דרום, משרד הבריאות ופרופ' נטשה בילנקו, רופאת מחוז אשקלון, משרד הבריאות - כולם חלק מצוות בית הספר, בנוסף למאות רבות של בוגרים המצויים כיום בתפקידי מפתח במערכת הבריאות.

ההתמודדות והשתלבות המהירה של מומחי בית הספר בניהול משבר התפרצות הקורונה קשורה באופן הדוק לחזון בית הספר שלנו שמושתת על שלושה יסודות:

מנהיגות והשפעה - לבית הספר תרומה מיוחדת במישור הלאומי והבין-לאומי לקידום בריאות הציבור, השפעה על הגורמים ההתנהגותיים, החברתיים, הסביבתיים,

מגפת הקורונה חשפה את הצורך במערכת בריאות ציבורית חזקה שיכולה לתת מענה למגוון גדול של אתגרים בתחום בריאות הציבור. כמו כל משבר משמעותי, המגיפה הנוכחית יצרה הזדמנות לחשיבה מחודשת על מערכות בריאות הציבור בישראל, ועל מקבילותיה במדינות שונות בעולם. זאת, לאור המשך ההתמודדות עם השגרה החדשה בצל הקורונה ועם האתגרים האדירים בבריאות הציבור שעדיין לפנינו - החל מהשפעת שינוי אקלים על הבריאות, התמודדות עם העלייה במחלות כרוניות, הזדקנות האוכלוסייה ועוד.

דו"ח מבקר המדינה בנושא טיפול מערכת הבריאות במחלות מתפרצות ומתחדשות, שהתפרסם במרץ השנה, תיאר בצורה מפורטת את ההזנחה המסוכנת של השירותים הציבוריים הנוגעים לחקר התפרצויות תחלואה, אספקת חיסונים, רפואה מונעת וקידום בריאות. התמונה שעלתה מהדו"ח מדאיגה במיוחד, מאחר שידוע כי השקעה ברפואה מונעת ובקידום בריאות אינה רק רצויה מבחינה בריאותית ותורמת לצמצום פערים, אלא גם חוסכת כסף.

במהלך התפרצות נגיף הקורונה, חוקרי **בית הספר לבריאות הציבור של הפקולטה למדעי הבריאות באוניברסיטת בן-גוריון בנגב** נטלו חלק מרכזי בתהליכי קבלת החלטות במסגרת מערכת הבריאות הישראלית וגם בעולם, ובמקביל קידמו מחקרים שנגעו בהתפרצות הנגיף: החל מניתוח דגימות ביוב לקורונה כדי לסייע בניטור תחלואה, בניית מודלים לניתוח ההתפרצות הנגיף, כולל ההשפעות הכלכליות שלה ועד לניתוח תהליכי קבלת החלטות, בדגש על ההשפעות החברתיות.

אנחנו יודעים כבר היום, עוד בטרם הצלחנו לגבור על הנגיף ולחזור לשגרת החיים, כי מעבר לנגיף עצמו ולשחיקה של צוותי הבריאות, ההסתכלות הצרה על התחלואה והתמותה מקורונה בלבד יכולה להביא לפגיעה ישירה בבריאות כתוצאה מנזקי תקופת הסגר, דוגמת השמנה, היעדר פעילות גופנית, עלייה בשיעורי העישון,

● פרופ' נדב דוידוביץ' הוא ראש בית הספר לבריאות הציבור, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב

ליצירת קשר עם בית הספר לבריאות הציבור
malkam@bgu.ac.il